

Confundantur¹ et deficiant detrahentes anima mea: operiantur confusione et pudore, qui quaerunt mala mihi.

Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam.

Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini: Domine, memorabor iustitiae tuae solius.

Deus, docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

Et usque in senectam et senium, Deus, ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, qua ventura est².

Potentiam tuam et iustitiam tuam, Deus, usque in altissima, quae fecisti magna: Deus, qui similis tibi?

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas, et conversus vivificasti me: et de abyssis terrae iterum reduxisti me!

Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me.

Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veri-

Confundantur, et deficiant detrahentes anima mea: operiantur confusione et pudore [Ms. verrecundia] qui quaerunt mala mihi.

Ego autem semper in te sperabo, Domine: et adiciam super omnem laudem tuam.

Os meum pronuntiabit [Ms. annuntiabit] iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quia non cognovi negotiationes: introibo in potentias Domini.

Domine, memorabor iustitiae tuae solius: Deus docuisti me a iuventute mea, et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua, et usque in senectam et senium, Deus, ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, qua ventura est.

Potentiam tuam et iustitiam tuam, Deus, usque in altissima quae fecisti magna: Deus, qui similis tibi?

Quantas [Ms. quia] ostendisti mihi tribulationes multas et malas, et conversus vivificasti me, et de abyssis terrae iterum reduxisti [Ms. deduxisti] me!

Multiplicasti iustitiam [Ms. magnificentiam] tuam, et conversus exhortatus [Ms. consolatus] es me: et ego confitebor tibi in vasis psalmo-

quo satis bona distinctio est a simplici senectute, in Latinis ante se libris non exsistit, persuadet, eoque minus in ea versionis, quam ut voluit, ipsemet laudat, utpote verborum tenaciorem cum perspicuitate sententiae, et cuius certe vulgatissimam lectionem ignorare non potuisset. Alterum aequo contrarium est, scilicet ex ipsius Augustini sensu colligitur, non Graece phrasae tenaciorem esse, imo ab ea longius evagari lectionem Veronensis codicis, seu versionem, quae ferat *summam senectutis*; nam August. *προσβητις* dicitur gravis, et *γέρων* senex: contra in hac interpretatione *γέρων* aequivaleret gravi, et *προσβητις* seni: est si quidem in Graeco textu *ἕως γέρων; καὶ προσβητις* quibus respondet usque ad senectam et summam senectutis. Sed piget haec persequi, quae si per propositum nostrorum liceret, libentius plane dissimularem. Ego, si quod sentio de ea lectione scire veli, suspicor ex Augustiniana illa ipsa enarratione postmodum fuisse ab studioso ejus psalterii collectore efformatam.

4. Cum Augustino Veronens. ms. *superventurae*. Quod autem subsequenti versu legerat Martianaeus, *quae fecisti malignantia*, error visus est manifestus, pro *magnalia*, et quem adeo ad aliorum librorum fidem sustulimus.

5. Repetit hic Veronens. ms. proxime superius hemistichium, *et de abyssis terrae iterum reduxisti*

tatem tuam: Deus, psallam tibi in cithara sanctus Israel.

Exsultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.

Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi.

rum veritatem tuam, psallam tibi in cithara, Deus sanctus Israel.

Gaudebunt labia mea, dum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.

Sed et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: dum confusi et reveriti fuerint, qui quaerunt mala mihi.

PSALMUS LXXI.

IN SALOMONEM, PSALMUS.

IN SALOMONEM.

Deus, iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis.

Judicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio.

Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam.

Judicabit pauperes populi, et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniantem.

Et permanebit cum sole; et ante lunam in generationem et generationem.

Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

Orietur in diebus ejus iustitia et abundantia pacis: donec auferatur luna.

Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

Coram illo procedent Aethiopes, et inimici ejus terram lingent.

Reges Tharsis et insulae munera offerent: reges Arabum, et Saba dona adducent.

Deus, iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis,

Judicare populum tuum in tua iustitia: et pauperes tuos in iudicio.

Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam.

In sua iustitia iudicabit pauperes hujus populi: et salvos faciet filios pauperum.

Et humiliabit calumniantem; et permanebit cum sole et ante lunam in saeculum saeculi.

Et descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

Orietur in diebus ejus iustitia et abundantia pacis: donec extollatur luna.

Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis [Ms. lac. orbis] terra.

Coram illo procedent Aethiopes, et inimici ejus terram lingent [Ms. linguent].

Reges Arabum, et Saba dona adducent.

me, quod nihil dubium est, cum qui Veronense psalterium compegit, ab Augustino accepisset. Consentunt et cetera in eodem ms. *Etenim ego confitebor tibi*; et *Deus, psallam tibi in citharis, sanctus Israel. Exsultabunt labia mea cum psalmo dixeris tibi. Et, adhuc et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam, cum infusi, etc.*

1. Immerito Palatin. ms. et Carus tuum pronomen obelo praenotant: et altero ab hoc versu ms. *diapsalma* subiungit: tum prefixum et copula obelum omittit.

2. Palatin. in *generationem generationum*: qua de lectione videlicet qua ad oppositam columnam observamus. Porro iterum obelum et copula prefixum praeterit, eoque versui subiungit *diapsalma*.

3. Additur in Palatino ms. *diapsalma*, tum altero ab hoc versu *liberavit* secundis curis repositum est pro *liberavit*.

4. Veronens. ms. *populum cum iustitia*; Aug. unico pronomen tua tacet.

5. Aliter Veronens. ms. legit, *nequitiae et colles. Iustitia iudica pauperes populi, etc.* quo quidem lectio minus probatur Augustinus: *Quod vero, inquit, alii codices habent. Suscipiant montes pacem populo et colles, utrosque predicatores evangelicae pacis intelligendos puto, sive praecedentes, sive subsequentes. In his autem codicibus illud sequitur: In iustitia iudicabit pauperes populi. Sed illi magis codices approbantur, qui habent quod supra exposuimus, suscipiant montes pacem populo, et colles iustitiam a. Puto autem qui Veronense psalterium descripsit, eam praestitit lectionem, quod Graeco pressius adherere: *Ἀναλαβὴν τὰ ὄρη εὐφρανὴν τῷ λαῷ καὶ οὐ βουνοί. Ἐν δικαιοσύνῃ ἤρην, κ. τ. λ.* Habet quoque coherenter idem ms. *facies pro facie*.*

6. In eodem ms. *generationis et generationis*: penes Augustinum, *generationes generationum*: in quem locum s. ipse pater: « *Sane*; inquit, quod est in Graeco *γενεὰς γενεῶν*, nonnulli interpretati sunt, non generationes, sed generationis generatio-

Et adorabunt eum omnes reges terræ : omnes gentes servient ei.

Qui liberabit pauperem a potente, et pauperem, cui non erat adiutor.

Parcet pauperi et inopi : et animas pauperum salvas faciet.

Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum : et honorabile nomen eorum coram illo¹.

Et vivet, et dabitur ei de auro Arabia, et adorabunt de ipso semper : tota die benedicent ei.

²Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus : et florebit de civitate sicut fenem terræ.

Sit nomen ejus + benedictum : in sæcula : ante solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipso + omnes tribus terræ, + omnes gentes magnificabunt eum.

Benedictus Dominus Deus Israel : qui facit mirabilia solus.

Et benedictum nomen majestatis ejus in æternum : et replebitur majestate ejus omnis terra, fiat, fiat.

num, quia *γενεα*, ambiguis est casus in Græco ; et utrum genitivus singularis sit *τι*; *γενεα*, id est, hujus generationis, an accusativus *τις*; *γενεα*, id est, has generationes, non evidenter apparet, nisi quia merito sensus ille prælatus est, ut tanquam exponendo quid dixerit lunam, secutus adjungeret, generationes generationum. Subsequenti versu in eodem ms. et descendet Dominus, quod tamen nomen sequitur manus superno descripsit : tum ferme cum Augustino, sicut gutta destillantes super terram. Et mox tollatur pro extollatur : in quem locum iterum Augustinus : Id quod dictum est tollatur, alii interpretati sunt auferatur, alii vero extollatur : unum eorum Græcum, sicut unicuique ritum est, transferentes, quod ibi positum est, *εὐενασθη*, Sed qui dixerunt tollatur, et qui dixerunt auferatur, non usque adeo dissonant : Tollatur enim magis habet consuetudo ita dici, ut auferatur, et non sit, quam ita ut alius elegetur : auferatur vero prorsus aliter intelligi non potest, nisi ut perdat, hoc est, ut non sit : extollatur autem nihil, nisi ut alius elegetur.

1. Diapsalma hæc addit Palatin. ms.

2. Rectius et copulam ad Græcum exemplar idem ms. tacet : addit porro in fine versus *diapsalma*, quod iterum in alterius ab hoc fine replicat.

Et adorabunt eum omnes reges terræ : omnes gentes servient ei.

Quia liberavit pauperem a potente, et inopem, cui non erat adiutor.

Parcet pauperi et inopi : et animas pauperum salvas faciet.

Ex usuris et iniquitate liberabit animas eorum : et præclarum nomen eorum coram ipso.

Et [Ms. tac. et] vivet, et dabitur ei de auro Arabia, et adorabunt de ipso semper, tota die benedicent eum.

Et [Ms. tac. et] erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus : et florebit de civitate sicut fenem terræ.

Et erit nomen ejus benedictum in sæcula : ante solem permanebit nomen ejus, + ante lunam sedes ejus.

Et benedicentur in eo omnes tribus terræ : omnes gentes magnificabunt eum.

Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus : et benedictum nomen majestatis ejus³ in æternum, et in seculum sæculi.

Et replebitur majestate ejus omnis terra : fiat, fiat.

3. Veronens. ms. primis curis, *pauperem de manu potentis*, quemadmodum et in adversa Græca columna *εὐ χειρος δυνατοῦ*, tametsi jamdiu olim utroque in loco nomen *manu* transversa lineola deletum est. Paulo post redimet, pro liberabit, et cum Augustino, honorabile nomen eorum coram ipsis : tum et orabunt pro eo semper, etc. denique inferius florent, pro florebit, de quo verbo, ubi psalm. cxxxii, v. 18, habetur, S. Augustinus libro II de doctrina christiana : Super ipsum autem floriet sanctificatio mea : Nihil, inquit, profecto sententia detrahit : auditur tamen peritior mallet hoc corrigi, ut non floriet, sed floruit diceretur, nec quidquam impedit correctionem, nisi consuetudo cantantium.

4. Verba et ante lunam sedes ejus, in Veronensi ms. Augustino aliisque libris non sunt. Altero ab hoc versu, qui fecit mirabilia solus, et benedictum nomen gloria ejus, denique, replebitur gloria ejus, pari cum Augustino consensu legitur. Recolo autem epistolam ad Sunnam et Probolam, ipsamque Augustinum in hunc locum.

5. Hoc superfluum esse, et a Græcis appositum, monet Hieronymus, quod nec Hebr. habet, nec LXX interpretis, Manr.

PSALMUS LXXII.

DEFEGERUNT LAUDES DAVID, FILII JESSE.
PSALMUS ASAPH.

²DEFEGERUNT HYMNI DAVID, FILII JESSE, PSALMUS DAVID.

Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde!

Mei autem pene moti sunt pedes : pene effusi sunt gressus mei.

Quia zelavi super iniquos : pacem peccatorum videns.

Quia non est respectus mortis eorum : et firmamentum in plaga eorum.

In labore hominum non sunt : et cum hominibus non flagellabuntur.

Ideo tenuit eos superbia : operi sunt iniquitate et impietate sua.

Prodiit + quasi + ex adipe iniquitas eorum : transierunt in affectum cordis.

Cogitaverunt, et locuti sunt nequitiam : iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in calum os suum : et lingua eorum transiit in terra⁴.

Ideo concertetur populus meus hæc : et dies pleni inveniuntur in eis.

Et dixerunt : Quomodo scit Deus ! Et si est scientia in excelso ?

Eccæ ipsi peccatores et abundantes in seculo, obtinuerunt divitias.

+ Et dixi : Ergo sine causa justificavi cor meum : et lavi inter innocentes manus meas.

Et fui flagellatus tota die : et castigatio mea in matutinis.

Quam bonus Deus Israel his qui recto sunt corde ! Mei autem pene moti sunt pedes : pene effusi sunt gressus mei.

Quia zelavi in peccatoribus [Ms. super iniquos] : pacem peccatorum videns.

Quia non est declinatio mortis eorum : nec [Ms. et] firmamentum in plaga eorum.

In laboribus hominum non sunt : et cum hominibus non flagellabuntur.

Ideo tenuit eos superbia eorum : operi sunt iniquitate et impietate sua.

Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum : transierunt in dispositionem cordis.

Cogitaverunt et locuti sunt nequitias : iniquitatem in excelso locuti sunt.

Posuerunt in calum os suum : et lingua eorum transiit [Ms. transivit] super terram.

Ideo revertetur huc populus meus : et dies pleni inveniuntur in eis.

Et dixerunt : Quomodo scivit Deus ? Et si est scientia in Excelso :

Eccæ ipsi peccatores et abundantes in seculo, obtinuerunt divitias [Ms. divites].

Et dixi : Ergo sine causa justificavi cor meum, et lavi inter innocentes manus meas : et fui flagellatus tota die, et judex meus in matutino ?

sum locuti sunt. Et, concertetur populus meus hæc.

5. Legendum videtur nobis, quemadmodum et Cassiodorus, et auctor brevitarii in psalmos, Hieronymo adscripti, præferunt, *indecæ*, pro *judex*, Sicut in Græco est *δευξής*; *δευ*, non *ζευξής*, et Hebraicum quoque verbum *לְיָדָי* reprehensionem quidem sonat, non iudicem. Facilis porro est Latini librarii lapsus in his vocibus permiscendis. Veronensis autem ms. habet *argutio* (pro *argutio*) *mea in matutinis* : tum, *eccæ nationes filiorum tuorum cui conticui* (lege *concinui*, id est, congrui, quod est varia Græci textus lectio, *ἡ συντίκωμαι*, pro uno verbo *συντίκωμαι* derivatum est) et *reprobabo*, quod et secundis curis in eo ms. subiungitur, et ab alia ejusdem Græci verbi lectione gemina interpretatio est in Latino, pro *reprobavi*, quod rectius olim obtinebat. Sequitur cum Augustino, et suscepti cognoscere : hoc labor, etc. tum diapsalmate permissio, verumtamen propter dolositatem posuisti in eis mala, dejecisti eos, cum extollerentur.

1. Atque hic plus habet Palatinus ms. *diapsalma*, ad cuius fidem cum Cari editione et originalibus libris, et copulam subsequenti versu suffocimus, ubi dicitur, et dies pleni, etc.

2. Habet unice cum Augustino Veronens. ms. in flagello eorum : quod autem sequitur, non inveniuntur, pro non sunt, habet ipse unice, nec ulli, quem sciam, libro consonat, quamquam ab ejus editore notatum hanc sit. Porro iterum cum Augustino ms. ideo obtinuit eos superbia, nec addit eorum, pro quo sequitur manus adjunxit in finem. Et, prodiit quasi ex adipe, etc.

3. In Veronensi ms. ut et penes Augustinum hæc pro psalmi hujus titulo verba accipiuntur, que in aliis libris superiori contextus pariter explent. Vido s. patris epistolam 23 ad Marcellam. Legitur porro in eo ms. *hymni laudis David, et psalmus Asaph, pro David*. In textu rectis, pro his qui recti sunt, et mox commoti, pro moti, juxta Augustinum.

4. Idem ms. in nequitia, iniquitatem in excel-

Si dicebam : Narrabo sic : ecce nationem filiorum tuorum reprobo.

Et existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me.

Donec intrem in sanctuarium Dei, et in intelligam in novissimis eorum.

Verumtamen propter dolos posuisti eis : deiecisti eos, dum allevarentur.

Quomodo facti sunt in desolationem? Subito deiecisti eos : perierunt propter iniquitatem suam.

Velut somnium surgentium, Domine, in civitate tua : tuam imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

Quia inflammatum est cor meum, et renes mei commutati sunt : et ego ad nihilum redactus sum, et nescivi.

Ut iumentum factus sum apud te : et ego semper tecum.

Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me : et cum gloria suscepisti me.

Quid enim mihi est in caelo? Et a te quid volui super terram?

Defecit caro mea et cor meum : Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.

Quia ecce, qui elongant se a te peribunt : perdidisti omnes qui fornicantur abs te.

Mihi autem adherere Deo bonum est : ponere in Domino Deo spem meam.

Ut annuntiem omnes praedicationes tuas, et in portis filia Sion.

1. Hic quoque et copulam ex Palatini ms. Carli editionis et librorum originalium consensu praefiximus. Rectius porro videtur Carusum Palatino ms. haec ita distinguere, ut cognoscerem : hoc labor est, etc.

2. Conjunctionem et, superfluum dicit Hieronymus : quare obelo jugulari tam in edito quam in ms. codicibus. Absque ulla conjunctione legit ipse in epist. ad Sunn. et Fretel. intelligam in novissimis eorum. Mar. r.

3. Pronomen tua obelo praenotavimus ad Palatini codicis fidem, Hebraico ipso textu, ubi tantum est בעירך, adstilante.

4. Minori numero idem ms. omnem qui fornicatur : pressius Gr. πάντα τὸν πορνῶντα.

5. Haud bene Palatin. ms. in praepositionem duntaxat obelo praenotat.

Si dicebam : Narrabo sic : ecce natio filiorum tuorum, quibus disposui.

Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, et intelligam in novissima eorum. DIAPSALMA.

Verumtamen propter dolos disposuisti eis mala : deiecisti eos, dum allevarentur.

Quomodo facti sunt in desolationem? Subito deiecisti eos : et perierunt propter iniquitates suas velut somnium exurgentis.

Domine, in civitate tua imagines eorum ad nihilum rediges.

Quia delectatum [Ms. inflammatum] est cor meum, et renes mei resoluti [Ms. immutati] sunt : et ego ad nihilum redactus sum, et nescivi.

Ut iumentum factus sum apud te, et ego semper tecum.

Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me : et cum gloria assumpsisti me.

Quid enim mihi restat in caelo? Et a te quid volui super terram?

Defecit cor meum et caro mea : Deus cordis mei, et pars mea Deus in saecula.

Quia ecce, qui elongant se a te peribunt : perdes omnes qui fornicantur abs te.

Mihi autem adherere Deo bonum est : ponere in Domino Deo spem meam.

Ut annuntiem omnes laudes tuas, in portis filiae Sion.

6. Et copula praetermissa, Veronensis juxta August. ms. minori numero iniquitatem suam praefert, et mox imaginem eorum, et subsequenti versu, et non cognovi, pro et nescivi.

7. Idem libri manum dextera mea. Et, quid enim mihi est in caelo. De subsequenti versu, ubi dicitur inverso ordine, cor meum et caro mea, videtur epist. ad Sunniam et Fretelam. Sequitur : Quoniam ecce qui elongant se a te (August. longe se faciunt) peribunt : perdidisti omnes qui, etc. Mihi autem adungi : perdidisti omnes qui, etc. Ut in Domino Deo spem meam.

8. Perversum hunc ordinem quosdam tenuisse suo tempore testatur idem Hieronymus : cum legendum sit ut in adversa columna, defecit caro mea et cor meum. Similiter versu primo subsequentis psalmi male apud Graecos legitur ordine commutato, ut quid repulisti, Deus. Mar. r.

PSALMUS LXXIII.

INTELLECTUS ASAPH.

INTELLECTUS ASAPH [Ms. IPSI ASAPH].

Ut quid, Deus, repulisti in finem? Iratus est furor tuus super oves pascuae tuae?

Memor esto congregationis tuae : quam possedisti ab initio.

Redemisti virgam hereditatis tuae : mons Sion in quo habitasti in eo.

Leva manus tuas in superbas eorum in finem ; quanta malignatus est inimicus in sancto !

-+ Et : gloriosi sunt qui oderunt te, in medio sollemnitatis tuae.

Posuerunt signa sua signa, et non cognoverunt, sicut in exitu super summum.

-+ Quasi : in silva lignorum securibus exciderunt januas ejus in idipsum : securi et ascia deiecerunt et eam.

Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra, polluerunt tabernaculum nominis tui.

Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul : Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.

1. Insignior est iste locus, quam ut a nobis quidquam praetermittatur ex his, quae Hier. scriptis ad Sunn. et Fretel. In eodem, inquit, incendimus omnes dies festos Dei a terra ; pro quo in Graeco scriptum est κατακαύσαμεν, et nos ita transfulimus : Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra. Et miror quomodo e latere annotationem nostram nescio quis temerarius scribendam in corpore putaverit, quam nos pro eruditione legendi scriptimus hoc modo : Non habet κατακαύσαμεν, ut quidam putant, sed κατακαύσαμεν, id est, incendimus. Et quia retulit mihi s. presbyter Firmus, qui hujus operis coactor fuit, inter plurimos hinc habitum questionem, planius de hoc disputandum videtur. In Hebr. scriptum est SARPHUCHOL MOR DAU EL BAARES (שַׂרְפֻחֹל מוֹרְדָּאֵל בְּאַרְעֵי) : quod Aquila, et Symmachus vertunt, διεσφάξαμεν τὰς πόλεις σου, id est, incendimus omnes sollemnitates Dei in terra. Quinta, κατέκαυσαν, id est, combusserunt. Sexta, κατακαύσαμεν, id est, comburamus : quod et Septuaginta juxta hexaplorum veritatem transfulisse, perspicuum est. Theodotion quoque διεσφάξαμεν vertit, id est, succendamus. Ex quo perspicuum est sic psallendum, ut nos interpretati sumus : et tanen sciendum quid Hebraica veritas habeat. Hoc enim quod Septuaginta translulerunt, propter vetustatem in Ecclesia decantatum est, et illud ab eruditiss. sciendum propter notitiam Scripturarum. Unde si quid pro studio e latere additum est, non debet poni in cor-

Ut quid repulisti nos, Deus, in finem? Iratus est furor tuus super oves gregis tui?

Memento congregationis tuae : quam creasti ab initio.

Liberasti virgam hereditatis tuae : mons Sion in quo habitas in idipsum.

Eleva manum tuam in superbas eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sanctis tuis! Et gloriosi sunt qui te oderunt, in medio atrio tuo!

Posuerunt signa sua signa, et non cognoverunt, sicut in via supra summum quasi in silva lignorum.

Securibus exciderunt januas ejus in idipsum : bipenni et ascia deiecerunt eas.

Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra, polluerunt tabernaculum nominis tui.

Dixerunt in corde suo cognatio eorum inter se : Venite, comprimamus omnes dies festos Domini a terra.

pora, ne priorem translationem pro scribentium voluntate conturbet. Vides, lector, quam longe absent a mente s. doctoris, qui magno stomacho, ac toto animorum impetu probare nituntur Ecclesiam Christi abjecisse Hebr. chronologia libri Genesis veritatem : quia semel in anno in Ecclesiae decantatur propter antiquitatem chronologia LXX interpretum, quae ex chronico Eusebiano in martyrologium Romanum derivata est. Mar. r. — Verbum quiescere obelo praenotant Palatinus ms. et Carus.

2. Veronensis ms. iratus est animus tuus super oves pascuae tuae. Et, quam possedisti ab initio. Liberasti virgam virtutis tuae, mons Sion, in quo habitasti in eo. Eleva manus tuas, etc. in medio sollemnitatis tuae. Et subsequenti versu, sicut ingressus desuper, tanquam silva, etc. ascia et bipenni deiecerunt eam. Quo subsequitur pericope, incendimus igni sanctuarium tuum, in eo ms. desideratur ; in Graeca autem ejus pagina paulo sequente manu suppletur, ενεργησαν εν πυρι το αγιαστηριον σου.

3. Veronensis ms. cognationes eorum in unum : venit (pro venit), comprimamus omnes sollemnitates Dei a terra. Signa nostra non cognovimus, et non est etiam propheta, etc. Altero ab hoc versu, ut quid avertisti manum tuam et dexteram tuam de medio sinus tui, etc. tum contrivisti, pro contrubulasti.

Signa nostra non vidimus, jam non est propheta: et nos non cognoscat amplius.

Usquequo, Deus, improperebit inimicus? Irritat adversarius tuum in finem?

Ut quid avertis manum tuam? Et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem?

Deus autem rex noster ante saecula, operatus est salutem in medio terrae.

Tu confirmasti in virtute tu mare: contribulasti capita draconum in aquis.

Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populi Aethiopum.

Tu dirupisti fontes et torrentes: et tu siccasti fluvios Ethan.

Tuus est dies, et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem.

Tu fecisti omnes terminos terrae: astatem et ver, tu plasmasti ea.

Memor esto hujus, inimicus improperebit Domino: et populus insipiens inclinat nomen tuum.

Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt, qui obscurati sunt, terrae domibus iniquitatum.

Ne avertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum.

Exsurge, Deus, judica causam tuam: memor esto impropereborum tuorum, et eorum quae ab insipiente sunt: tota die.

Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum, et qui te oderunt ascendit semper.

1. Sine obelo in Palatino ms. est legitur.

2. Neque hic bene tu voculam Palat. ms. unice asterisco illustrat.

3. Iterum minus bene idem ms. ea pronomen obelo praenotat. Subsequenti autem versiculo addit diapsalma.

4. Carus hunc obelum praetermittit: Palatinus ms. etiam quod subsequitur, pronomen te jugulat. Neuter satis bene.

5. Illud magni, in Veronensi ms. transversa lineola ac punctis subnotatis, jamdiu olim expunctum est: tum plane desiderantur voces in escam. Max legitur, tu siccasti fontes Ethan: et in fine

Signa nostra non vidimus, jam non est propheta: et nos non cognoscat amplius.

Usquequo, Deus, improperebit inimicus? Irritat adversarius tuum in finem?

Ut quid avertis faciem tuam? Et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem?

Deus autem rex noster ante saecula: operatus est salutem in medio terrae.

Tu confirmasti in virtute tu mare: tu contribulasti capita draconum super aquas.

Tu confregisti caput draconis magni: dedisti eum in escam populo Aethiopum.

Tu dirupisti fontes et torrentes: tu exsiccasti fluvios Ethan.

Tuus est dies, et tua est nox: tu fecisti solem et lunam: tu fecisti omnes terminos terrae: astatem et ver, tu fecisti ea.

Memor esto hujus creaturae tuae, inimicus improperebit Domino: et populus insipiens exacerbat nomen tuum.

Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt, qui obscurati sunt, terrae domorum iniquitatum.

Ne avertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum.

Exsurge, Deus, judica causam tuam: memor esto impropereborum tuorum, eorum quae ab insipiente sunt tota die.

Ne obliviscaris voces quarentium te: superbia eorum, qui te oderunt ascendit semper ad te.

subsequentis versus astatem et verum fecisti fontes. Memento hujus, etc. Denique irritavit, pro exacerbat.

6. Veronens. ms. ne tradideris bestiis animas confitentium tibi, animas, etc. ne obliviscaris me in finem. Subsequenti versus terra domus iniquorum; tum memento impropereborum tuorum, quae, etc. Denique, ne obliviscaris eorum deprecantium te: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Quibus omnibus locis ab Augustino vix semel atque iterum per librarii mendas ablati.

7. In Gr. τὸν ἑαυτῶν σου, id est, deprecantium te. MARR.

IN FINEM, NE DISPERDAS, PSALMUS ASAPH, CANTICI.

Confitebimur tibi, Deus: confitebimur et invocabimus nomen tuum.

Narrabis mirabilia tua: cum accepero tempus, ego justitias judicabo.

Liquefacta est terra, et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus. DIAPSALMA.

Dixi iniquis: Nolite inique agere: et delinquentibus: Nolite exaltare cornu.

Nolite extollere in altum cornu vestrum: et nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montibus: quoniam Deus iudex est.

Hunc humiliat, et hunc exaltat: quia calix in manu Domini, vini meri plenus mixto.

Et inclinavit ex hoc: et in hoc, et verumtamen fœx ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terrae.

Ego autem annuntiabo in saeculum: cantabo Deo Jacob.

Et omnia cornua peccatorum confringam: et extollantur cornua justi.

PSALMUS LXXV.

IN FINEM, IN LAUDIBUS, PSALMUS ASAPH, CANTICUM AD ASSYRIUM.

Notus in Judaea Deus: in Israel magnum nomen ejus.

IN FINEM, NE CORRUMPAS, PSALMUS ASAPH, CANTICI.

Confitebimur tibi, Deus: confitebimur tibi, et invocabimus nomen tuum.

Narrabo omnia mirabilia tua: dum accepero tempus, ego justitiam justitias judicabo.

Liquefacta est terra, et omnes inhabitantes in ea: ego confirmavi columnas ejus. DIAPSALMA.

Dixi iniquis: Nolite inique agere: et delinquentibus, nolite exaltare cornu.

Nolite extollere in altum cornu vestrum: et nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montibus: quoniam Deus iudex est.

Hunc humiliat, et hunc exaltat: quia calix in manu Domini, vini meri plenus est mixto.

Et inclinavit ex hoc: verumtamen fœx ejus est exinanita.

Bibent ex eo omnes peccatores terrae: ego autem in saecula gaudebo, cantabo Deo Jacob.

Et omnia cornua peccatorum confringam: et extollantur cornua justi.

IN FINEM, IN LAUDIBUS [MS. HYMNIS], PSALMUS ASAPH, CANTICUM AD ASSYRIOS [MS. PRO ASSYRIIS].

Notus in Judaea Deus: in Israel magnum nomen ejus.

1. Titulus istius psalmi corrupte legitur in editis et mss. libris. In finem ne corrumpas, etc. excepto tamen Carmentensi triplici psalterio, ubi vera ac germana Hieronymi lectio adhuc retinetur, scilicet, in finem ne disperdas, etc. Et miror scriptorum incuriam, qui in opera Hieronymi, non aliena solum inducunt et supposititia: sed, quod magis stupendum, depravationum ipsarum exempla ab ipso notata atque castigata, in ejus translationibus edere non veniunt. Incuriosos illos in flagranti delicto hic deprehendimus: cujus rei testem adhibemus ipsamet Hieronymum ita disserentem ad v. 38 psal. LXXVII: Si quis autem putat τὰς ψαλμῶν non perditionem sonare, sed corruptionem, recordetur illius tituli in quo scribitur, ἐκ τοῦ τῶν ἁρβίλων, hoc est, in finem ne disperdas: et non ut plerique τὰς ψαλμῶν interpretantur, ne corrumpas. Hunc locum adversus editores operum S. Hieronymi non

urgemus, ne τὰς ψαλμῶν imperite invidentiae in nos conciderit: quam experti sumus pervulgato prodomo nostra editionis. MARR.

— Inscriptur in Palatino, ms. in finem psalmus Asaph cantici, ne corrumpas.

2. Altarum hic diapsalma Palatin. ms. subnectit.

3. Nomen asaph in eodem ms. tacet.

4. Hic porro tacet in Palatino ms. diapsalma, quod tertio ab hoc versu additur, ubi et verbum nolite obelo caret: minus tamen vere.

5. Sic male legi apud Græcos observat Hieronymus. MARR.

6. Voculas ex eo ms. Veronens. praetermittit: e contrario Marianeus omnes bis legerat. Sequitur in eo ms. ego autem exultabo in saeculum, psalmum Deo Jacob.

Et factus est in pace locus ejus : et habitatio ejus in Sion.

Ibi confregit potentias arcuum, scutum, ¹ gladium et bellum. DIAPSALMA.

-† II : ² lumnas tu mirabiliter a montibus æternis : turbati sunt -† omnes : insipientes corde.

Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri ³ dicitiarum in manibus suis.

Ab increpatione tua, Deus Jacob, dormitaverunt qui ascenderunt equos.

Tu terribilis es, et quis resistet tibi? Ex tunc ira tua.

De celo auditum fecisti judicium : terra ⁴ tremuit, et quievit.

Cum exurgeret in judicium Deus : ut salvos faceret omnes mansuetos terræ. DIAPSALMA.

Quantum cogitatio hominis confitebitur tibi ⁵ -† et : reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.

Vocete, et reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu ejus ⁶ offertis munera.

Terribili, et ei, qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

PSALMUS LXXVI.

IN FINEM, PRO IDITHUN, PSALMUS ASAPH.

Voce mea ad Dominum clamavi : voce mea ad Deum, et intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum acquisivi, manibus meis nocte contra eum, et non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea : memor fui Dei, ¹ et delectatus sum, -† et ² exercitatus sum, et defecit spiritus meus. DIAPSALMA.

Anticipaverunt vigilias oculi mei : turbatus sum, et non sum locutus.

1. Rectius hic Palatin. ms. interserit et copulam, scutum et gladium, etc. tacet vero diapsalma, totumque verbum illuminans legit absque obelo.

2. Obelum notant hic loci aliquot mss. cum præpositione in, ad hunc modum -† in : manibus suis. Quod depravatum esse docuit Hieronymus, ac sine illa particula legendum, omnes viri dicitiarum manibus suis. MART.

3. Rescripsit sequior manus in Palatin. ms. timuit, ubi et quod subsequitur, diapsalma tacet.

4. Ms. Sorbonicus, -† et ³ reliquæ -† cogitationis diem festum : agent tibi. Ceteri ut nos edidimus. MART.

5. Iterum secundis curis repositum in Palatin. ms. afferent, pro offertis : antea erat offerent.

6. Haud recte Carus cum Palatino ms. hanc et

Et factus est in pace locus ejus : et habitatio ejus in Sion.

Ibi confregit cornua arcuum, scutum, ¹ gladium et bellum. DIAPSALMA.

Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis : turbati sunt omnes insipientes corde.

Dormierunt somnum suum : et nihil invenerunt omnes viri dicitiarum in manibus suis.

Ab increpatione ² tua, Deus Jacob dormitaverunt qui ascenderunt equos.

Tu terribilis es, et quis resistet tibi ex [Ms. tac. ex] tunc ab ira tua?

De celo judicium jaculatum est, terra tremuit et quievit : dum resurgeret in judicio Deus, ut salvos faceret omnes quietos terræ. DIAPSALMA.

Quia cogitatio hominis confitebitur tibi : et reliquæ cogitationum [Ms. cogitationis] diem festum agent tibi.

Vocete, et reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu ejus offertis munera.

Terribili, et ei, qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

IN FINEM, PRO IDITHUN, PSALMUS ASAPH.

Voce mea ad Dominum clamavi, vox [Ms. et vox] mea ad Deum [Ms. add. meum], et intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum acquisivi manibus meis nocte coram eo [Ms. ipso] : et non sum deceptus.

Negavi consolari animam meam : memor fui ¹ Dei, et delectatus sum.

Exercitatus sum, et defecit paulisper spiritus meus. DIAPSALMA. Anticipaverunt vigilias oculi mei : turbatus sum, et non sum locutus.

copulam obelo prænotat, a quo subsequentem Palatin. iterum minus recte eximit.

7. In Veronensi ms. ibi confregit fortitudinem arcus, scutum, et gladium, et, illuminans tu admirabiliter, etc.

8. Tacet Veronensis ms. pronomen tua, plus vero habet omnes post dormitaverunt. Altero ab hoc versu, de celo jacularis judicium, terra tremuit, et quievit, cum insurgit in judicio Deus, ut salvos faciat omnes quietos corde, etc. Infra, Deo nostro, pro vestro, et offerent, pro offertis, ut et aufert, pro aufert.

9. Antiquarij oscitantia nomen Dei in Veronensi ms. prætermisum est, abest et subsequenti versu adverbium paulisper : in fine non sum oblitus legitur pro non sum locutus, quod iterum librarij oscitantie tribuo.

Cogitavi dies antiquos, -† et ¹ annos æternos -† in : mente habui.

-† Et ² meditatus sum nocte cum corde meo ³ -† et ⁴ exercitabar et scopebam spiritum meum.

Nunquid in æternum projiciet Deus? ⁵ Aut non apponet ut complacitor sit adhuc?

Aut in finem misericordiam suam abscedet, a generatione in generationem?

Aut obliviscetur misereri Deus? Aut continebit in ira -† sua : misericordias suas? DIAPSALMA.

Et dixi : -† Nunc : cæpi : hæc mutatio dexterae Excelsi.

Memor fui operum Domini : quia memor ero ab initio mirabilia tuorum.

Et meditabor in omnibus operibus tuis : et in adventionibus tuis exercebor.

Deus, in sancto via tua, quis Deus magnus sicut Deus -† noster? Tu es Deus, qui facis mirabilia.

Notam fecisti in populis virtutem tuam : redemisti in brachio -† tuo : populum tuum filios Jacob et Joseph. DIAPSALMA.

Viderunt te aquæ, Deus, viderunt te aquæ : et timerunt, et turbatae sunt abyssi.

Multitudo sonitus aquarum : vocem dederunt nubes.

Etenim sagitte tue transeunt : vox tonitruj tui in rota.

Illuxerunt coruscationes tue orbi ¹ -† terræ : commota est et contremuit terra.

In mari via tua, et semita tue in aquis multis : et vestigia tua non cognoscuntur.

Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi et Aaron.

1. Ad Palatin. ms. fidem unico in voculam veru confodimus, cum antea ipsa etiam verba mente habui jugularentur. Et est tamen in Hebræo מַיִם, et in Græco ἕρποντες.

2. Hoc Symmachus apud Hieronymum vertit ἐνσπέρων, id est, perscrutabar, sive quærebam. MART.

3. Palatin. ms. et pro aut, verius : minus autem recte quod verbum apponet obelo prænotat, quod et Carus fecit.

4. Diximus, voce בְּרַחֵם que in Hebræo est, non orbem ἀπλοῦς, sed orbem terræ denotari, atque adeo posse obelum hujus vocis præfixum commode omitti.

5. In Veronensi. ms. exercebar et ventilabam spiritum meum. Et dixi : Nunquid in æternum

Cogitavi dies antiquos : et annos æternos in mente habui.

Et meditatus sum nocte cum corde meo : exercitabar, et ventilabam in me spiritum meum.

Et dixi : Nunquid in æternum projiciet Deus? Aut non apponet, ut beneplacitum sit ei adhuc?

Aut in finem misericordiam suam abscedet a sæculo et generatione?

Nunquid obliviscetur misereri Deus? Aut continebit in ira misericordiam suam? DIAPSALMA.

Et dixi : Nunc cæpi, hæc est mutatio dexterae Excelsi; memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.

Et meditatus sum in omnibus operibus tuis : et in observationibus tuis me exercebo.

Deus in sancto via tua, quis Deus magnus sicut Deus noster? Tu es Deus, qui facis mirabilia solus.

Notam fecisti in populis virtutem tuam : liberasti in brachio tuo populum tuum filios Israel et Joseph. DIAPSALMA [Ms. tac. DIAPSALMA].

Viderunt te aquæ, Deus, viderunt te aquæ : et timerunt, turbatae sunt abyssi, multitudo ¹ sonitus aquarum, vocem dederunt nubes.

Etenim sagitte tue pertransierunt : vox tonitruj tui in rota.

Illuxerunt coruscationes tue orbi terræ : vidit et commota est terra.

In mari via tua, et semite tue in aquis multis : et vestigia tua non cognoscuntur.

Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi et Aaron.

1. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

2. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

3. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

4. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

5. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

6. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

7. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

8. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

9. Idem ms. et conturbatae sunt abyssi, multitudo sonus aquarum. Tum sagitte tue pertransierunt. Et apparuerunt coruscationes tue orbi terræ, commota et contremebunda facta est terra. In mari est via tua, etc. atque hæc piraque omnia cum Augustino.

PSALMUS LXXVII.

INTELLECTUS ASAPH.

Attendite, popule [Ms. populus] meus, legem meam; inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

Quanta audivimus et cognovimus¹ ea, et patres nostri narraverunt nobis.

Non sunt occullata filiis eorum, in generatione altera.

Narrantes laudes Domini et virtutes ejus, et mirabilia ejus quae fecit.

Et suscitavit testimonium in Jacob: et legem posuit in Israel.

Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascuntur,² et exsurgent, et narrabunt filiis suis.

Ut ponant in Deo spem suam, et non obliviscantur operum Dei: et mandata ejus exquirant.

Ne fiant sicut patres eorum generatio prava et acaesperans.

Generatio quae non direxit cor suum:³ et non est creditus cum Deo spiritus ejus.

Filii Ephrem intendentes arcum, et mittentes arcum: conversi sunt in die belli.

Non custodierunt testamentum Dei: et in lege ejus noluerunt ambulare.

Et oblitii sunt benefactorum ejus, et mirabilium ejus, quae ostendit eis.

Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Egypti, in campo Taneos⁴.

1. Pronomen *eu* Palatin. ms. et Carus obelo immerito jugulanti.

2. Minus recte Palatinus ms. et Carus sine obelo hic legunt.

3. Perperam Martianus ipsus et non voculas confoderat, quae sunt tamen in Hebraeo מְטִי. Nos ex Palatini ms. hinc ad subsequens verbum substantivum vera translulimus, Carus neutro loco habuit.

4. Addit de suo Palatin. ms. *diapsalma*.

5. Donno cum Augustino idem ms. *populus*, tum eloquar pro loquar, in cuius versiculi fine nomen saeculi retinetur. Et paulo post: *Non sunt abscondita a filiis, etc.* Et annuntiantes laudes Domini et potentias ejus, etc.

6. Librarii mendum, ut passim alibi in Veronensi est ms. *notam facere a pro eam*, non ea, ut ejus

INTELLECTUS ASAPH.

Attendite, popule meus, legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.

Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio saeculi.

Quanta audivimus et cognovimus ea, et patres nostri narraverunt nobis.

Non sunt occullata a filiis eorum, in generatione altera [Ms. generationem alteram].

Narrantes laudes Domini et virtutes ejus, et mirabilia ejus quae fecit.

Et suscitavit testimonium in Jacob: et legem posuit in Israel.

Quam mandavit patribus nostris, ut notam facerent eam filiis suis, ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascuntur, exsurgent: et narrabunt eam filiis suis.

Ut ponant [Al. ponam] in Deo spem suam: et non obliviscantur operum Dei sui: et mandata ejus exquirant.

Ne fiant sicut patres eorum, genus pravam et peramarum, genus quod non direxit cor suum, et non est creditus cum Deo spiritus.

Filii Ephrem intendentes arcum, et mittentes sagittas⁵ suas: conversi sunt in die belli.

Non custodierunt testamentum Dei sui: et in lege ejus noluerunt ambulare.

Et oblitii sunt benefactorum ejus, et mirabilium ejus, quae ostendit eis coram patribus eorum.

Fecit mirabilia in terra Egypti, in campo Taneos.

editor libri putat: aut certe noluit ille scripsisse notam, sed nota, quod versus puto: sequitur enim et exsurgent, et narrabunt ea, etc. Porro, ut ponant in Deo, et mox Domini pro Dei sui. Tum, ne fiant tanquam patres eorum, generatio prava, exacerbans (August. amaricans); generatio quo non correcit cor suum, et non creditus cum Deo spiritus eorum.

7. Tacet idem ms. suas, tum legit in diebus belli. Atque iterum sui tacet post nomen Dei, legitur altero versu, benefactorum ejus et mirabilium quae ostendit eis coram patribus eorum. Quae fecit mirabilia, etc. Et mox, traduxit eos, statuit aquas quasi in ure. Donique: Dirupit petram in deserto, et potavit eos sicut abyssus multa. Ubi etiam pro dirupit, ejus editor libri ait se emendasse dirupit. Pulchre me hercle factum, et sapienter.

Interruptit mare, et perduxit eos: et statuit aquas quasi in ure.

Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis.

Interruptit petram in eremo: et adaquavit eos velut in abyssus multa.

Et deduxit aquam de petra: et eduxit tanquam flumina aquas.

Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram [Ms. sicut] excitaverunt Excelsum in iniquosa.

Et tentaverunt Deum in cordibus suis: ut pererent escas animabus suis.

Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto?

Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquae: et torrentes inundaverunt.

Nunquid et panem poterit dare? Aut parare mensam populo suo?

Ideo audivit Dominus, et distulit: et ignis accensus est Jacob, et ira ascendit in Israel.

Quia non crederunt in Deo: nec speraverunt in salutari ejus.

Et mandavit nubibus desuper: et januas caeli aperuit.

Et pluit illis manna ad manducandum: et panem caeli dedit eis.

Panem Angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia.

Translulit austrum de caelo: et induxit in virtute sua Africum.

Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata.

Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.

1. Rectius ferme in eodem ms. ut et Romana editione opposita: *Et eduxit aquam de petra, et deduxit tanquam, etc.* Graeco καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας καὶ καθήγαγεν, x. s. l.

2. Verius iterum absque obelo Carus, et Palatinus ms. legunt, quemadmodum et in Graeco καταλόγησαν; constat nempe ex orationis serie ipsa ac sensu Hebraeorum verbum רָבַר ibi perinde esse, atque obloqui, seu male de aliquo loqui.

3. Haud bene hic Palatinus ms. et copulam obelo jugulat: et subsequenti versu addit *diapsalma*.

4. In Hebraeo cum prepositione *בְּאֵרֵם*, in Deo: atque adeo perperam Martianus eam prepositionem veru prenotaverat, quod nos ad ms. quoque Palatini fidem sustulimus.

5. Rescripsit sequior codicis Palatini emendator arena in recto.

Interruptit mare, et perduxit eos: et statuit aquas quasi in urem.

Et eduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis.

Interruptit in eremo petram: et adaquavit eos velut abyssus multa.

Et eduxit aquam de petra: et eduxit tanquam [Ms. sicut] flumina aquas.

Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram concitaverunt Excelsum in siccitate.

Et tentaverunt Deum in cordibus suis, ut pererent escas animabus suis: et male locuti sunt de Deo, et dixerunt: Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto?

Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquae: et torrentes inundaverunt.

Nunquid et panem poterit dare? Aut parare mensam populo suo?

Ideo audivit Dominus, et distulit: et superposuit, et ignis accensus est in Jacob, et ira ascendit in Israel.

Quia non crederunt in Deum suum: nec speraverunt in salutari ejus.

Et mandavit nubibus desuper, et januas caeli aperuit: pluit illis manna manducare.

Panem caeli dedit eis, panem Angelorum manducavit homo: frumentationem misit eis in abundantia:

Et excitavit austrum de caelo: et induxit in virtute sua Africum.

Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata.

Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.

6. Idem ms. ex antiquarii tamen errore, *peccatores, et in iram? pro peccare ei, etc.* Inferius, *destruxerunt Deo, pro male locuti sunt de Deo, ac deinde, inundaverunt pro inundaverunt.* Tum altero ab hoc versu tacet et superposuit: denique legit, *crediderunt in Domino, nec speraverunt in salutari suo.*

7. In Veron. ms. *portas caeli aperuit, et manna ad manducandum pluit. Et panem caeli, etc.* tum frumentationem misit eis abundantiam. Excitavit austrum, etc. Atque infra, in medio castrorum ipsorum, in circuitu tabernaculorum suorum: et subsequenti versu, non est denotatum eis desiderium ipsorum. Adhuc cum esca esset in ore eorum, et ira Dei ascendit in eos.

Et manducaverunt, et saturati sunt nimis, et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo.

Adhuc esca⁶ eorum erant in ore ipsorum: et ira Dei ascendit super eos.

Et occidit pingues eorum, et electos Israel impedivit.

In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt. ¹ in ² mirabilibus ejus.

Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione.

Cum occideret eos, quarebant eum: et revertentur, et diluculo veniebant ad⁷ Deum.

Et memorati sunt, quia Deus adjutor ⁺ est: eorum: et Deus excelsus redemptor eorum ⁺ est.

Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei.

Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento ejus.

Ipsae autem ⁺ est: misericors, ⁺ et ⁺ propitius flet peccatis ⁺ eorum, ⁺ et non disperdet ⁺ eos.

Et abundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam.

Et recordatus est, quia caro sunt: spiritus vadens, ⁶ et non rediens.

Quoties exacerbaverunt eum in deserto! In iram [Ms. ira] concitaverunt eum in iniquo!

Et conversi sunt, et tentaverunt Deum? Et sanctum Israel exacerbaverunt?

Non sunt recordati manus ejus, die qua redemit eos de ⁺ manu: tribulantis.

1. Injuria pronomen eorum, quod est et in Hebraeo מַלְאִים, Palatinus ms. et Carus obelo prenotant.

2. Imo vero asterisco prenotanda, non obelo, est in praeposito, quo et in Hebraico vocabulo resonat וַיִּבְרַח אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל: abest autem a Graeco textu.

3. Rescriptissimus Deum, pro eum ad codicis Palatini fidem, Graeco ipso textu cogente, πρὸς τὸν Θεόν, Qui subsequenti versu duo obeli verbo substantivo profixi sunt, in eodem ms. et Cari editione desiderantur: subiungit autem ms. ille diapsalma.

4. Atque hic sine obelo Palatinus ms. legit, minus recte. Alterum quod subsequitur eos pronomen, tametsi neque in Graeco sit, additum a se latetur Hieronymus, ne sententia pendeat, et ut Latini sermonem sua proprietate compleat.

5. Iterum male cod. Palatin. et vocalium ὁδὸν ἐξ. additque in fine versus diapsalma.

Et manducaverunt, et saturati sunt nimis, et desiderium eorum attulit eis: et non sunt fraudati a desiderio suo.

Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum: et ira Dei ascendit super eos.

Et occidit plurimos eorum: et electos Israel impedivit.

In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in [Ms. tac. in] mirabilibus ejus.

Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinantia [Ms. festinatione].

Cum⁶ occideret eos, tunc inquirebant eum et convertentur, et ante lucem veniebant ad Deum.

Et memorati sunt, quia Deus adjutor eorum est: et Deus excelsus liberator eorum est.

Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei.

Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fides habita est illis in testamento ejus.

Ipsae autem est misericors, et propitius fiet peccatis eorum, et non disperdet eos.

Et multiplicavit ut averteret iram suam ab eis: et non accendit omnem iram suam.

Et memoratus est, quia [Ms. quoniam] caro sunt: spiritus vadens, et non rediens [Ms. revertens].

Quoties exacerbaverunt eum in deserto! In iram concitaverunt eum in terra sine aqua!

Et conversi sunt, et tentaverunt Deum? Et sanctum Israel exacerbaverunt?

Non⁷ sunt recordati manus ejus, qua die liberavit eos de manu tribulantis.

6. Codex Veronensis, cum occiderent eos, requirebant eum, et convertentur, et vigilabant diluculo ad Deum (ms. diluculo ad eum). Et rememorati sunt, quoniam Deus, etc. Tum subsequenti versiculi postrema ei vocula praetermissa, pergit: Cor autem eorum non est rectum cum eo, nec creditum est eis testamentum ejus. Ipse est enim misericors, et propitius erit peccatis eorum, et non disperdet eos. Et apponet avertere indignationem suam, et non accendit omnem iram suam. E quibus quaedam unice cum Augustino consonant.

7. Veronensis ms. et non sunt memores facti manus ejus die qua redemit. Altero ab hoc versu, et convertit in sanguinem: ad quem locum recole Augustini enarrationem. Tum, immisit eos cynomya, pro cynomyam, aut verius canomyam: quod vocabulum fortasse non veteris Latinae interpretationis, sed recentioris emendationis proprium fuit. Id ex

Sicut posuit in Aegypto signa sua: et prodigia sua in campo Taneos.

Et convertit in sanguinem flumina eorum, et imbres⁸ eorum, ne biberent.

Misit in eos canomyam, et comedit eos: et ranam, et disperdit eos.

Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locusta.

Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.

Et tradidit grandini jumenta eorum: et possessionem eorum igni.

Misit in eos iram indignationis suae, indignationem, et iram, et tribulationem, immissiones [Ms. immissionem] per angelos malos.

Viam fecit semitae irae suae, et non pepercit a morte² animabus eorum: et jumenta eorum in morte conclusit.

Et percussit omne primogenitum in ⁺ terra: Aegypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tanquam gregem in deserto.

Et eduxit eos in spe, et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare.

Et induxit eos in montem sanctificationis suae, montem quem acquisivit dextera ejus.

Et ejecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram, in funiculo distributionis.

Sicut posuit in Aegypto signa sua: et prodigia sua in campo Taneos.

Convertit in sanguinem flumina eorum, et pluviales aquas eorum, ne biberent.

Immisit in eos muscam caninam, et comedit eos: ranam, et exterminavit eos.

Et dedit erugini fructus eorum, et labores eorum locusta.

Occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.

Tradidit grandini jumenta eorum: et possessiones eorum igni.

Immisit in eos iram indignationis suae, indignationem, et iram, et tribulationem, immissiones per angelos malos.

Viam fecit semitae irae suae, et [Ms. tac. et] jumenta eorum in morte conclusit.

Et percussit omne primogenitum in terra Aegypti [Ms. Aegypto]: primitias⁴ omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tanquam gregem in deserto.

Et eduxit eos in spe, et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare.

Et induxit eos in montem sanctificationis suae, montem hunc quem acquisivit dextera ejus.

Et ejecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram, in funiculo distributionis.

Hieronymo colligi posse autumo tum hoc ipso ex loco, ubi muscam caninam in canomyam in accuratores altera recognitione sua commutavit: tum vero iuculanti ex epist. 106 ad Sunniam et Fretelam in fine, ubi Latinas ante se interpretes notat, quod muscam caninam ex prava Graeci vocabuli lectione translulerunt. Κοσμογία, inquit, non ut Latini interpretati sunt, musca canina dicitur per ὄ Γραεκα litteram; sed juxta Hebraeorum intelligentiam per ἀφροχρον debet scribi ὄ, ut sit Κοσμογία, id est, omne muscarum genus. Velus itaque lectio erat musca canina: substitutum deinde est ab Hieronymo, canomyia, quam rursus vocem in cynomyam, ut prior sensus recurreret, librarii depravarunt. Quoque autem se res modo habuerit, hinc liquet, in Romano psalterio potius, quam in Veronensi codice veterem interpretationem esse requirendam. Sequitur porro in codice: et comedit eos, et ranam, et corrupti eos. Et dedit canicula fructus, etc. tum manifesto scilicet antiquari ausu, muros eorum in ruina, pro moros in pruina. Et, tradidit in grandine pecora eorum: denique, misit in eos iram indignationis suae, furorem, et iram, et tribulationes, etc. Quibuscum saepius Augustinus convenit.

1. Immerito cod. Palatinus veru prenotat pronomen eorum; subsequenti autem versu ex veteri scribarum errore cynomyam, pro canomyam legit.

2. Idem ms. animarum, Graeco τὸν ψυχῶν pressius. Subsequenti versu pro in ⁺ terra: Aegypti, rescriptum est secundis curis absolute, ac sine obelo ad Hebraicum exemplar, in Aegypto. Tum legitur, primitias laborum eorum, ut in Veronensi quoque haberi diximus: denique additur in fine versus diapsalma.

3. Perperam in Martianeae editione verbum abstulit, obelo confodiebatur, quo in Palatino ms. unice prenotata est de more abs praeposito. Est autem luculentissime in Hebraeo וַיִּבְרַח אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל, ut et in Graeci codicis Alexandrini editione Καὶ ἀπέβη, absque obelo, quem neque Carus ipse praedixerat.

4. Idem Veron. ms. primitias laborum ipsorum: tum infra deducit, pro eduxit, ut et postea perducit, pro induxit. Et subsequenti versu, sortem distribuit ei in funiculo distributionis. Et collocavit in tabernaculis, etc. Et averterunt, et contempserunt sicut patres eorum, et conversi sunt in eorum pravum.

Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.

Et tentaverunt, et exacerbaverunt Deum excelsum, et testimonia ejus non custodierunt.

Et averterunt se, et non servaverunt pactum : quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum.

In¹ iram concitaverunt eum in collibus suis : et in sculpilibus suis ad emulationem eum provocaverunt.

Audivit Deus, et sprexit, et ad nihilum redegit valde Israel.

Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum :² ubi habitavit in hominibus.

Et tradidit in captivitate[m] virtutem eorum : et pulchritudinem eorum in manus inimici.

Et conclusit in gladio populum suum : et hereditatem suam sprexit.

Juvenes eorum comedit ignis : et virgines eorum non sunt lamentatae.

Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt : et viduae eorum non plorabantur.

Et excitatus est tanquam dormiens Dominus : tanquam potens crapulatus a vino.

Et percussit inimicos suos in posteriora : opprobrium sempiternum dedit illis.

Et repulit tabernaculum Joseph : et tribum Ephraim [Ms. Effren] non elegit.

Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

Et edificavit sicut unicorruum sanctificium suum in terra, quam fundavit in saecula.

Et elegit David servum suum, et :³ sus : tulit eum de gregibus ovium : de post felantes accepit eum.

Et habitavit in tabernaculis eorum, tribus Israel : et tentaverunt, et exacerbaverunt Deum excelsum, et testimonia ejus non custodierunt.

Et averterunt se, et non observaverunt pactum : quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum perversum.

In [Ms. Et in] iram concitaverunt eum in collibus suis : et in sculpilibus suis⁴ aemulati sunt eum.

Audivit Dominus, et sprexit, et ad nihilum redegit nimis Israel.

Et repulit tabernaculum Silo [Ms. Selem], tabernaculum suum, in quo habitavit inter homines.

Et tradidit in captivitate[m] virtutes eorum : et pulchritudines eorum in manus inimici.

Et conclusit in gladio populum suum : et hereditatem suam sprexit.

Juvenes eorum comedit ignis : et virgines eorum non sunt lamentatae.

Sacerdotes eorum gladio ceciderunt : viduae eorum non ploraverunt [Ms. plorabantur].

Et excitatus est tanquam dormiens Dominus : quasi [Ms. tanquam] potens crapulatus a vino.

Et percussit inimicos suos in posteriora : opprobrium sempiternum dedit eis.

Et repulit tabernaculum Joseph, tribum [Ms. et tribum] Ephrem non elegit : sed [Ms. et] elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

Et edificavit sicut unicorruum⁴ sanctificationem suam : in terra fundavit eam in saecula.

Et elegit⁵ David servum suum, et sustulit eum de gregibus ovium : et [Ms. tac. et] de post felantes accepit eum.

1. Palatinus ms. in ira, qui et addit in fine versus diapsalma.

2. Ipsum ubi adverbium eodem videtur obelo jugulandum : siquidem in Hebraeo tantum est בְּיָדָאֵם לְמַנְיָאֵם tabernaculum habitavit. Minus autem bene Palatinus ms. et Carus primam subsequentis versiculi et copulam veru prenotat.

3. Ms. Veronensis, in zelum provocaverunt eum, tum valde pro nimis, atque inferius, in quo inhabitavit in hominibus. Et tradidit in captivitate[m] fortitudinem ipsorum et pulchritudinem eorum.

4. Idem ms. sicut unicorruum sanctuarium suum, in terra fundavit eum in aeternum. In quem locum s. ipse pater epist. ad Sunnam ex recensione nostra,

in terra, quam fundavit in saecula, pro quo scriptum invenisse eos dicitis : In terra fundavit eam in saecula. In Hebraeo ita scriptum est, ut vertit Symmachus, בְּיָדָאֵם לְמַנְיָאֵם בְּיָדָאֵם לְמַנְיָאֵם בְּיָדָאֵם לְמַנְיָאֵם . Si autem non de terra dicitur, quod fundata sit, sed de alia re, quae fundata videatur in terra, probent ex prioribus et sequentibus, quis sensus sit, et nescio quid quod non dicitur, fundatum videatur in terra. Sin autem sanctificium in terra fundatum pulant, debuit scribi : In terra fundavit illud in saecula.

5. Interserit idem ms. hic sibi. Tum habet, regere Jacob servum suum, etc. Et erexit eos in simplicitate cordis sui, et in intellectu manuum, etc.

Pascere Jacob servum suum, et Israel, hereditatem suam.

Et pavit eos in innocentia cordis sui : et in [Ms. tac. in] intellectibus manuum suarum deduxit.

Pascere Jacob populum suum, et Israel hereditatem suam.

Et pavit eos sine malitia cordis sui : et in sensu manuum suarum deduxit eos.

PSALMUS LXXVIII.

PSALMUS ASAPH.

PSALMUS ASAPH.

Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam : polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam.

Posuerunt mortificinia servorum tuorum escas volatilibus caeli : carnes sanctorum tuorum bestiis terrae.

Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuito Jerusalem : et non erat qui sepeliret.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris : subsannatio et illusio his qui in circuito nostro sunt.²

Usquequo, Domine, irasceris in finem : accendetur velut ignis zelus tuus?

Effunde iram tuam in gentes quae te non noverunt : et in regna quae nomen tuum non invocaverunt.

Quia comederunt Jacob : et locum ejus desolaverunt.

Ne memineris iniquitatumstrarum³ antiquarum, cito anticipent nos misericordiae tuae : quia pauperes facti sumus nimis.

Adjuva nos, Deus, salutaris noster, et propter gloriam nominis tui :⁴ Domine : libera nos : et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Ne forte dicant in gentibus : Ubi est Deus eorum? Et innotescat in nationibus coram oculis nostris.

Ullio sanguinis servorum tuorum qui effusus est : introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.

1. In Palatin. ms. in finem psalmus Asaph.

2. Subjungit idem ms. diapsalma.

3. Atque hic immerito Palatin. ms. vocem antiquarum obelo prenotat : additque in fine alterius ab hoc versus iterum diapsalma.

4. Veronensis libracii mendis obsitus ms. derisio et substantia (pro subsannatio) his qui, etc. sub-

Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam : coinquinaverunt templum sanctum tuum.

Posuerunt Jerusalem velut pomorum custodiarium [Ms. custodiam] : posuerunt mortalia servorum tuorum escas volatilibus [Ms. escam] caeli : carnes sanctorum tuorum bestiis terrae.

Effuderunt sanguinem eorum sicut [Ms. velut] aquam in circuito Jerusalem, et non erat qui sepeliret.

Facti sumus in opprobrium vicinis nostris :⁴ derisum et contemptum his qui in circuito nostro sunt.

Usquequo, Domine, irasceris in finem : accendetur velut ignis zelus tuus?

Effunde iram tuam in gentes quae te non noverunt, et in regna quae non invocaverunt nomen tuum.

Quia [Ms. quoniam] comederunt Jacob : et locum ejus desolaverunt.

Ne memineris [Ms. memoreris] iniquitates nostras antiquas, cito nos anticipet misericordia tua : quia [Ms. quoniam] pauperes facti sumus nimis [Ms. valde].

Adjuva nos, Deus⁴ salutaris noster, et propter honorem nominis tui, Domine, libera nos : et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Noquando dicant gentes : Ubi est Deus eorum et innotescat [Ms. innotescat] in nationibus coram oculis nostris.

Vindica sanguinem servorum tuorum qui effusus est : intret in conspectu tuo [Ms. conspectum tuum] gemitus compeditorum.

sequenti autem versu, *excandescet sicut ignis, etc.* cum Augustino.

5. In Veronens. ms. *Deus salvator noster propter gloriam nominis tui, etc.* ac tertio ab hoc versus rursus cum Augustino, *recipere in adoptionem filios mortificatorum, et in fine, Deus in aeternum in generatione et generatione denuntiabimus laudem tuam.*

Secundum magnitudinem brachii tui : posside filios mortificationum.

Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, improprium ipsorum, quod exprobraverunt tibi, Domine.

Nos autem populus tuus, et oves-pascuæ tuæ, confitebimur tibi, Deus, in sæculum.

In generationem et generationem annuntiabimus laudem tuam.

Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios morte punitorum.

Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, improprium ipsorum, quod exprobraverunt [Ms. improbraverunt] tibi, Domine.

Nos autem populus tuus, et oves gregis tui, confitebimur tibi, Deus, in sæcula : et in sæculum sæculi narrabimus laudem tuam.

PSALMUS LXXXIX.

IN FINEM, PRO HIS QUI COMMUTABUNTUR, TESTIMONIUM ASAPH, PSALMUS [Ms. PSALMUS ASAPH].

Qui regis Israel, intende, qui¹ deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super Cherubim manifestare coram Ephraim, Benjamin et Manasse.

Excita potentiam tuam, et veni, ut salvos facias nos.

Deus, converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

Domine Deus virtutum, quousque irascaris super orationem servi tui?

Cibabis nos pane lacrymarum : et potum dabis nobis in lacrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem² vicinis nostris : et inimici nostri subsannaverunt nos.

Deus virtutum converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

Vineam de Ægypto³ trans : tulisti, ejecisti gentes, et plantasti eam.

Dux itineris fuisti in conspectu ejus : et plantasti radices ejus, et implevit terram.

Operuit montes umbra ejus : et arbusta ejus edros Dei.

Extendit palmites suos usque ad mare : et usque ad flumen propagine ejus.

1. Prepositionem verbi *deducis*, Palatin. ms. de more prenotat veru.

2. Palatin. ms. *inimicis nostris*, pro *vicinis*, etc. Græco ipso, ἔχθρα, contradicente.

3. Ex Palatin. ms. aliisque originalibus libris sufficimus quæ dearat, et copulam.

4. Cum Augustino Veronensis ms. *immutabuntur*, testimonium ipsi *Asaph*, psalmus pro *Assyriis* : nam quod *Assyrios* in eo ms. legitur, ex illis est librarii mendis, quibus scilicet, et quæ lectori tertio quoque verbo ingerere, nihil interest. In textu, qui *pascis Israel*, et *velut oves*, plurium numero.

IN FINEM, PRO HIS QUI⁴ COMMUTABUNTUR, TESTIMONIUM ASAPH, PSALMUS ASSYRIORUM.

Qui regis Israel, intende : qui deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super Cherubim, apparare coram Ephrem, Benjamin et Manasse.

Excita potentiam tuam, et veni : ut salvos facias nos.

Domine Deus virtutum, converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

Domine Deus virtutum, quousque [Ms. usque] irascaris in orationem servi tui?

Cibabis nos pane [Ms. panem] lacrymarum, et potum dabis nobis in lacrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris : et inimici nostri deriserunt nos.

Domine Deus virtutum, converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus. DIAPSALMA.

Vineam ex Ægypto transtulisti : ejecisti gentes et plantasti eam.

Viam fecisti in conspectu ejus : et plantasti radices ejus, et repleta [Ms. impleta] est terra.

Operuisti montes umbra ejus : et arbusta ejus cedros Dei.

Extendisti palmites ejus usque ad mare : et usque ad flumen propagine ejus.

5. Ergo, inquit Hieron. in Isaiam lib. III, c. vi, errant qui solent in precibus dicere : Qui sedes super Cherubim et Seraphim, quod Scriptura non docuit. Ceterum et pro apparare, rectius multo cum aliis ferme omnibus libris legit Veronensis. appare. Altero ab hoc versu idem ms. *Deus*, converte nos, et illumina faciem tuam : quo in loco fallit, et fallitur sepe laudato editor Veronensis psalterii, quid illud illumina, cum solo Augustino, unico habeat ostende. Inferius idem ms. *potabis nos*, pro *potum dabis nobis* : denique subsannaverunt nos, pro *deriserunt*, etc.

Ut quid destruxisti maceriam ejus : et vindemiant eam omnes, qui prætergreliuntur viam?

Exterminavit eam aper de silva : et singularis ferus depastus est eam.

Deus virtutum convertere : respice de celo, et vide et visita vineam istam.

Et perfice eam quam plantavit dextera tua : et super filium¹ hominis, quem confirmasti tibi.

Incensa igni et suffossa, ab increpatione vultus tui peribunt.

Fiat manus tua super virum dextere tuæ : et super filium hominis, quem confirmasti tibi.

Et non discedimus a te : vivificabis nos, et nomen tuum invocabimus.

Domine Deus virtutum, converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

PSALMUS LXXX.

IN FINEM PRO TORCULARIBUS, ASAPH.²

Exsultate Deo adjutori nostro ; jubilate Deo Jacob.

Sumite psalmum, et date tympanum, psalterium jucundum cum cithara.

Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestræ.

Quia præceptum in Israel est, et judicium Deo Jacob.

Testimonium in Joseph posuit³ illud cum exiret de terra Ægypti : linguam quam non noverat, audivit.

Diverit ab oneribus dorsum ejus : manus ejus in cophino servierunt.

In tribulatione invocasti⁴ -i me, et liberavi te : exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te apud aquam contradictionis. DIAPSALMA.

* Ut quid deposuisti maceriam ejus : et vindemiant eam omnes, qui transeunt viam?

Exterminavit eam aper de silva : et singularis ferus depastus est eam.

Domine Deus virtutum, converte nunc : respice de celo, et vide et visita vineam istam, et dirige eam quam plantavit dextera tua : et super filium hominis, quem confirmasti tibi.

Incensa igni et effossa manu, ab increpatione vultus tui peribunt.

Fiat [Ms. faciat] manus tua super virum dextere tuæ, et super filium hominis, quem confirmasti tibi, et non discedimus a [Ms. abs] te.

Vivificasti nos, et nomen tuum invocabimus.

Domine Deus virtutum, converte nos : et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

IN FINEM, PRO TORCULARIBUS PSALMUS ASAPH, QUINTA SABBATI.

Exsultate Deo adjutori nostro : jubilate Deo Jacob.

* Sumite psalmum, et date tympanum, psalterium jucundum cum cithara.

Canite in initio mensis, tuba, in die insigni solemnitatis vestræ.

Quia præceptum in Israel est : et judicium Deo Jacob.

Testimonium in Joseph posuit eum [Ms. tac. eum] : dum exiret [Ms. exirent] de terra Ægypti.

Linguam quam non noverat [Ms. noverant], audivit : diverit ab oneribus dorsum ejus : manus ejus in cophino servierunt.

In tribulatione invocasti me, et liberavi te : exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te ad aquas contradictionis. DIAPSALMA.

1. Tacet in Palatin. ms. *hominis*, quod nomen neque Hebraus ipse textus hic habet, et cum sit tamen in Græco ἰὺν ἀνθρώπου, par est credere, fuisse abs Hieronymo obelo prenotatum. Subsequentis versus priora duo verba *incensa igni*, in eodem ms. et apud Carum asterisco non illustrantur, quo et salius fuisset alterum dumtaxat, id est, *igni*, prenotari.

2. Additur in Palatin. ms. *quinta sabbati*.

3. Injuria Martianeus pronomen *illud* obelo confederat, quod in Hebræi tamen verbi יָדָוּךְ ut vocant, afflux perspicuum est. Nos de illo amovendo Palatin. ms. monuit.

4. Hunc vero male idem ms. obelum prætermittit.

5. Denno juxta Augustin. idem ms. *ut quid destruxisti maceriam*, et, *omnes transeuntes viam*,

convastavit eam aper, etc. Tacet præterea subsequenti versu *Domine*, et cetero legit pro *nunc*, et mox *perfice eam*, pro *dirige*, etc. Sic paulo post *succensa*, pro *incensa*, et penultimo versu *vivificabis*, pro *vivificasti*.

6. Ex Augustino Veronensis ms. *accipite psalmum*, et subsequenti versu, *tuba canite initio mensis tuba in insigni die*, etc. vitiose autem ms. *insignis*, quod novo errore cummandum putat ejus editor, *insignes dies* rescribens, fallitque cum *dies pro die* haberi in nostro codice affirmat. Sequitur idem cum Augustino ms. *quia præceptum ipsi Israel est* : atque altero ab hoc versu, *averit ab oneribus*, pro *diverit*, etc. denique *erui te*, pro *liberavi*, et *probavi te in aqua*, etc. pro *ad aquas*.

Audi, populus meus, et contestabor te: Israel, si audieris me, non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum.

Ego enim sum: Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti; dilata os tuum, et implebo illud.

Et non audivit populus meus vocem meam: et Israel non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis.

Si populus meus audisset me: Israel enim si in viis meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset; et super tribulantes eos misisset manum meam.

Inimici Domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula.

Et cibavit eos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos.

Audi, populus meus, et loquar Israel: et testificabor tibi.

Israel, si me audieris, non erit in te Deus recens: neque adorabis Deum alienum.

Ego enim [Ms. autem] sum Dominus Deus tuus: qui eduxi te de terra Egypti.

Dilata os tuum, et ego adimplebo illud, et non audivit populus meus vocem meam, et Israel non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: et ibunt in voluntatibus suis.

Si plebs mea audisset me, Israel si vias meas ambulasset: ad nihilum inimicos eorum humiliasset, et super tribulantes eos misisset manum meam.

Inimici Domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in æternum.

Cibavit eos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos.

PSALMUS LXXXI.

PSALMUS ASAPH.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat.

Usquequo iudicatis iniquitatem? Et facies peccatorum sumitis? DIAPSALMA.

Judicate egeno et pupillo: humilem et pauperem justifyate.

Eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate.

Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulat: movebuntur omnia fundamenta terra.

1. Antea penes Martianæum atque alios unico adverbium enim obelo prænotabantur, cum tamen verbum quoque substantivum ab Hebræo textu absit.

2. Prepositio verbi dijudicat, in Palatin. ms. de more confoditur.

3. Veronensis. iterum ex Augustino ms. prius hoc nomen Israel tacet, et tertio ab hoc versu pronomen ego: inde legit implebo illud, et non obaudivit populus, etc. Tum, dimisi eos secundum affectiones

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos discernit.

Quousque iudicatis iniquitatem? Et facies peccantium [Ms. faciem peccatorum] sumitis? DIAPSALMA.

Judicate pupillo et egeno: humilem et pauperem justifyate.

Eripite pauperem, et egenum de manu peccatoris liberate.

Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulat: movebuntur omnia fundamenta terra.

cordis eorum, et ibunt in affectionibus suis. Et, Israel, si in viis meis ambulasset. Denique postremo versu, et cibavit illos ex adipe, etc.

4. Juxta Augustinum Veronensis ms. discernere. Usquequo iudicatis, etc. tum altero ab hoc versu, auferite inopem et egenum (Aug. pauperem) de manu peccatoris eruite.

Ego dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes.

Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis.

Surge, Deus, judica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Ego dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes.

Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis.

Exsurge, Deus, judica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

1. Subjungit idem ms. Palatin. diapsalma.

2. In instanti Veronensis. habet ms. moriemini, et mox caditis, propius Græco. In fine hereditaberis, pro hereditabis; Augustinus, disperdes: in quem locum: Non prætereundum, inquit, quod nonnulli codices habent, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus, quia et hoc non inconvenienter accipitur, neque ut simul utrunque sit, quidquam repugnat. Fili ergo hereditas ejus per charitatem. Ex his porro verbis editor Veronensis psalterii arguit non hereditabis, quemadmodum Augustiniani libri om-

nes ferunt, sed ut in Veronensi est codice, legendum in Hipponensis quoque episcopi testimonio hereditaberis. Quod ego, quidem haud facile credam, nullo suffragante libro, maximo autem reliquo activi sensus contextu contradicente: per charitatem quam suis præceptis et gratia, misericorditer excolendo, terrenam disperdit substantiam. Imo vero neque satis quid ille sibi velit, intelligit, aut alius puto intelligit, quod pronuntiat, lectum ab Augustino, hereditaberis PASSIVO, non modo aut sensu, sed TEMPORIS.

FINIS TOMI DECIMI SEXTI.

CAPILLA ALFONSINA
U. A. N. L.

Esta publicación deberá ser devuelta
antes de la última fecha abajo indi-
cada.

BR65
.J4
F7
v. 16

44624

AUTOR

HEMATHERII VALVERDE TELLEZ
Episcopi Leonensis

EX LIBRIS

